СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LVII. Ч. 111. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 14-го ТРАВНЯ 1949 | No. 111. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, MAY 14, 1949. VOL. LVII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злуч. Держ. Америки ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном | Тел. „Свобода": BErgen 4-0807, 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 | THREE CENTS in the United States; FIVE CENTS Elsewhere

СОВЄТСЬКА АМБАСАДА ЯК ОСЕРЕДОК ШПИГУНСТВА

Вашингтон, 12. травня. — Підчас переслухання свідків в сенатській правничій комісії для підготови закону, щоб можна було депортувати шпигів з дипломатичними пашпортами, Кирило Михайлович Алексєєв, колишній торговельний аташе совєтської амбасади в Мексику, виявив, що кожна совєтська амбасада є осередком шпигунства. За твердженням Алексєєва перший секретар амбасади є головою шпигунської організації. У Злучених Державах 95 відсотків шпигунського ремесла є переводжених безпосередніми агентами Совєтського Союзу або сателітських урядів, а 5 відсотків шпигунської роботи виконують комуністи Злучених Держав. Нема сумніву, що Кремль уважає Злучені Держави за ворожу країну й тому пробує довідатися всі можливі подробиці про життя і діяння у її нутрі.

Кореспонденти совєтської пресової агенції Тасс, які перебувають в Америці, підлягають начальникові цеї агенції, а той висилає звідомлення просто до тайної поліції НКВД. Вони всі працюють під доглядом першого секретаря амбасади, який представляє в Америці тайну совєтську поліцію НКВД. Частину інформацій про економічне положення Америки постачають енкаведистам американські бизнесмени, між якими є навіть банкирі.

У доповненні до цих вістей Алексєєв сказав, що кожний дипломатичний представник Совєтів закордоном має обовязок бути шпигом у якійсь ділянці, а теж половина звичайних відвідувачів, які приїздять на совєтські пашпорти, мають таку саму відповідальність.

НАТУРАЛІЗОВАНИЙ КОМУНІСТ ДІСТАВ СТИПЕНДІЮ ДЛЯ АТОМОВИХ СТУДІЙ.

Вашингтон. — Наукову стипендію в сумі $1,600 з федеральних фондів для студій атомової енергії дістав Ганс Фрайстадт, 23-річний випускник і вчитель фізики в університеті Норт Каролайна. Він приїхав з Австрії і прийняв американське громадянство. Стипендію дала йому Краєва Рада Дослідів, а студії його будуть відбуватися під доглядом Комісії Атомової Енергії. Після надання стипендії виявилося, що стипендист належить до Комуністичної партії. Це відкрив конґресмен В. Стерлинг Колі з Ню Йорку і подав до відома комісії. Від себе сказав конґресмен, що це неймовірна помилка.

ПРЕЗИДЕНТ ПІДТРИМУЄ О.Д.; КРИТИКУЄ РОСІЮ ЗА ЇХ НЕВДАЧУ.

Президент Труман переслав конґресові звіт з діяльности Обєднаних Держав і участи в них Злучених Держав за рік 1948. Він запевнив конґрес, що буде підтримувати цю організацію, однаке виявив своє невдовоління з дотеперішних осягів. Він негодував передусім на нерозбірчиве вживання вета Совєтами, які у такий спосіб блокували забезпеку миру в світі. Він радив стримуватися від надмірного використовування права вета. Тому, що О.Д. не сповнили надії світу, треба доповнити їх діяльність при допомозі Атлантійського Пакту. Секретар стейту Дін Ачесон, пересилаючи звіт конґресові, заявив від себе, що не маю причини зневірюватися в працю О.Д. в майбутньому.

ТРУМАН ЗА ПІДВИЩКУ ПОДАТКІВ.

Підчас пресової конференції президент Труман сказав, що він не змінює свого погляду про потребу підвишки податків на чотири біліони і про потребу переведення його суспільної програми. Саме в тому часі, коли президент розмовляв з кореспондентами, сен. Роберт А. Тефт заповів представникам деревного промислу, що велика частина законодатної програми Трумана не буде здійснена.

ЗАМАЛО РОБІТНИКІВ ПРИ ВОЄННІЙ ІНДУСТРІЇ.

Ню Йорк. — На випадок найближчої світової війни головною турботою буде відповідна кількість робітників у воєнному промислі. Такий погляд виявив полк. Джордж А. Гарві на викладі підчас курсу мобілізації, який відбувається в Ню Йорку для військових офіцирів і бизнесовців. З огляду на недостачу мужчин вже тепер треба подбати про приспосіблення більшого числа жінок до праці ніж це було підчас другої світової війни. У минулій війні жінки становили 36 відсотків робітничого запотребування, сказав прелеґент.

СЕНАТСЬКА КОМІСІЯ ЗА ОБЄДНАННЯ ОБОРОНИ.

Вашинґтон. — Відповідальність за стратегічне плянування для оборони нації буде спадати на Спільний Генеральний Штаб на підставі законопроєкту, який ухвалила сенатська комісія 12 голосами проти 1. Ухвала сенатської комісії це перший крок у признанні змагань адміністрації до обєднання усіх ділянок збройних сил під головством секретаря оборони.

КОМАНДАНТ ВОЄННОГО КОРАБЛЯ ЗАМОРДОВАНИЙ.

Сан Франсиско. — Команданта великого перевозового воєнного корабля Антієтем, Е. О. Риґсбі, найдено застріленим на смерть у його кабіні. Урядове звідомлення каже, що нема підстави підозрівати вбивства, хоч побіч нього знайдено револьвер. Небіжчик обняв команду щойно перед 10 днями. Він мав 41 літ. Слідство ведеться.

ГУМОВІ КОЛЕСА НА 75,000 МИЛЬ ДОРОГИ.

Кембридж, Масс. — Вже незабаром будуть виробляти гумові колеса для вантажних авт, щоб вистачили на 75,000 миль дороги. Це оповістив д-р Чарлс П. Фрайлінг з Інституту Нафти на зібранні Американського Хемічного Товариства в Інституті Технології в Масачусетс. Опони на колеса будуть виробляти зі штучної гуми, яку вдалося дістати з нафти. Таку гуму називають „холодною гумою".

ВІДТЯВ СОБІ ЯЗИК ЗА ГРІШНУ РОЗМОВУ.

Шікаґо. — Едвард Картер зголосив розмову до телефонічної централі. Коли до нього прийшла „поліція, знайшла записку: „Я підрізав собі язик за те, що він говорив грішні слова".

ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ ЗВІЛЬНЯЮТЬ ЯПОНІЮ ВІД ВОЄННОГО ВІДШКОДУВАННЯ

Вашингтон, 12 травня. — Злучені Держави застановили приймання дальшого воєнного відшкодування від Японії. Це зроблено з двох причин: 1. щоб дати Японії спроможність стояти на власних ногах при розвитку свого господарства; 2. щоб облегчити мешканців Злучених Держав при податках. Тому, що Америка діставала воєнне відшкодування від Японії, вона була обовязана давати наперед частину відшкодування Китаєві, Филипінам, Голяндії й Великобританії й таким чином упродовж двох років брати готівку з американських фондів без огляду на прихід з Японії. Повідомлення про намірене застановлення приймати дальше відшкодування вислала Далеко-Східня Комісія, якої предсідником є американський генерал Френк МекКой, до 11 держав, які мають представників у комісії. Тому, що в цій комісії існує право вета, Америка покладе своє вето, якщо б котра держава була противна тому зарядженні. Ген. МекКой заявив, що ощадности, які Японія дістане з застановлення відшкодувань, не сміють іти на виріб зброї. Росія не мала діставати ніяких відшкодувань, одначе вона забрала собі сама маєтки з Манчурії. Америка постачала пересічно 500 мілйонів долярів річно на втримання Японії попри видатки на окупацію.

АЙСЛЕРА ПІЗНАЛИ НА КОРАБЛІ

Втікач „зайцем" на польськім кораблі Батори є без сумніву Ґергард Айслер, як про це сповіщено американську владу. На прохання Америки його арештує британська влада, коли корабель причалить до Савтгемптону. Тому, що між Америкою й Великобританією є договір в справі видачі вязнів, надіються негайно відослання Айслера до Америки. Його вважають за головного комуніста, крім того він має відсидіти в Америці кару одного року вязниці за обиду конґресу, одначе він зголосив відклик проти цього присуду.

НОВИЙ ПРЕДСТАВНИК АМЕРИКИ В ІРО

Генерал майор Едвард Ґ. Пленк, командант нюйорського порту для причалювання, піде на пенсію з військової служби 31 травня і обійме становище в Міжнародній Орґанізації для Втікачів (ІРО) у Женеві. На його місце в нюйорськім порті прийде бриґ. генерал Пол Ф. Йонґ, голова транспортації з Вашингтону.

ІЗРАЇЛЬ З АРАБАМИ ПРОТИ АНҐЛО-ІТАЛІЙСЬКОГО ПЛЯНУ ЩОДО КОЛОНІЙ.

Лейк Соксес, 13. травня. — Вже на другий день після прийняття Ізраїля до Об'єднаних Націй, представник цего наймолодшого члена міжнародної орґанізації взяв активну участь в нарадах, виступаючи проти британсько-італійського пляну щодо дальшої долі колишних італійських колоній. Припадок хотів, що це становище Ізраїля цілком покривається зі становищем представників арабських країн.

ЗАПОВІДАЮТЬ НОВУ П'ЯТИРІЧКУ В СОВЄТАХ.

Москва, 13. травня. — Місцева преса повідомляє про закінчення господарської п'ятирічки в чотирьох роках. В цьому повідомленні, як звичайно, не подається жадних подробиць. Закордонні спостерігачі вважають, що це повідомлення стоїть у зв'язку з бажанням Кремля проголосити нову п'ятирічку ще заки закінчилася стара. Як відомо, кожна така нова п'ятирічка в Совєтах означає все більші тягарі та все більшу експлуатацію переміненого в рабів совєтського населення.

БРИТАНІЯ РАТИФІКУВАЛА АТЛАНТІЙСЬКИЙ ДОГОВІР

Лондон, 13 травня. Британський парлямент ратифікував вчора майже одноголосно, бо більшістю 333 голосів проти тільки 6, підписаний недавно у Вашингтоні оборонний Північно-Атлантійський договір. Голосування відбулося після того, як секретар закордонних справ Бевин і керівник опозиції Вінстон Чорчил висловили думку, що цей договір буде найкращим заборолом проти совєтського імперіялізму та агресивности і тим самим ефектовною запорукою миру. В своїй промові Бевин заявив, що договір вже негайно після його підписання заставив Совєтів провірити своє становище до Заходу, вивом чого можна вважати останнє закінчення облоги Берліна. Чорчил зі свого боку заявив, що Атлантійський договір сам собою ще не дає причин до надмірного тріюмфу, вважаючи, що „в Европі так довго не може бути повної забезпеки миру, як довго Азія стоїть над Лабою та як ще так багато древних городів в східній Европі находяться в кліщах 13 мужів, що творять олігархію Кремля". Проти ратифікації договору голосувало тільки двох збунтованих лейбуристів, двох комуністів і двох лівих незалежних.

КОНСЕРВАТИСТИ ПЕРЕМОГЛИ ЛЕЙБУРИСТІВ В МІСЬКИХ ВИБОРАХ

Лондон, 13 липня. Вже майже закінчені обчислювання висліду міських виборів в Анґлії виказують сильну переваґу консерватистів над лейбуристами в поодиноких містах. В загальному консерватисти здобули 551 нових місць і втратили тільки 24, тоді як лейбуристи здобули 77 нових, а втратили 524. Ліберали здобули 19 і втратили 40, а комуністи нічого не здобули і нічого не втратили. Лейбуристи вже втратили чотири міста та цілий ряд промислових центрів.

БЕЛЬҐІЯ ЗАВЕРШИЛА РАТИФІКАЦІЮ АТЛАНТІЙСЬКОГО ПАКТУ

Брюсель, 13 травня. Бельґія вчора завершила ратифікацію Атлантійського пакту, як його прийняв теж сенат, більшістю 127 голосів проти 13. Палата репрезентантів ратифікувала його вже

ПРАПОР ІЗРАЇЛЯ В О.Н.

Лейк Соксес, Н. И., 13. травня.—Після формального прийняття молодої держави Ізраїля до Об'єднаних Націй, вчора рано в головній квартирі цеї міжнародної орґанізації піднесено ізраїльський прапор: Давидову зірку на білому тлі, обведеному синіми поздовжними пасмами. В церемонії піднесення прапору взяв участь ізраїльський міністер закордонних справ Моше Шерток та персонал генерального секретаріяту ОН, як теж деяка кількість публики. Прапори поодиноких країн приміщені тут в поазбучному порядку, а прапорові Ізраїля випало місце якраз між двома арабськими прапорами: Іраку і Ливану. Місце українського синьо-жовтого прапору займає там большевицьким червоним прапором з написом УРСР.

ОЗБРОЄНО СТОРОЖУ ПРЕМІЄРА АТЛІ ПІСЛЯ ЗАКОНУ ПРО ІРЛЯНДІЮ

Лондон, 13 травня. Поліційну сторожу біля резиденції премієра Атлі на Давнінґ Стріт озброєно вчора револьверами, хоча нормально вона має тільки звичайні поліційні палки. Цей окремий засіб осторожности зроблено після того, як парлямент, старанням премієра, прийняв урядовий законопроєкт про перманентний поділ Ірляндії.

ТІТО ЗАКЛИКАЄ ДО СТОРОЖКОСТИ СВОЮ ПОЛІЦІЮ

Бєлґрад, 13 травня. Юґославський премієр Тіто закликав вчора свою таємну поліцію до сторожкости проти внутрішніх і зовнішніх ворогів режиму. „Перед нами сумний факт — говорив Тіто — що ми маємо сьогодні стояти на сторожі не тільки одного, але всіх наших кордонів".

ЩЕ ОДИН „ОБОРОНЕЦЬ" СКИТАЛЬЦІВ

Лейк Соксес, 13 травня. В Соціяльному Комітеті Генеральної Асамблеї ОН вчора знайшовся ще один „оборонець" скитальників, тим разом польський большевик. Він обвинувачував західні Держави, що в таборах скитальників вони створили біржі дешевої робочої сили.

ҐЛЬОБАЛЬНА СТАЦІЯ ПОГОДИ

Оклагома Сити, у стейті Оклагома. — Новий ґльобальний осередок для контролі погоди в стейті Омаґа буде в спроможности передбачувати погоду в кожній частині й околиці світу, як це оповістив полк. Ґ. Л. Смит. Він є командантом Крила Погоди Повітряних сил в летунській базі в Тинкер. Він заявив, що висилання важких бомбардувальників довкруги земного ґльобу викликало потребу встановлення стації для передбачування погоди на цілому світі. З цеї стації заповіджено погоду підчас недавнього полету довкруги ґльобу бомбардувальника Локі Лейді II.

ЗАХІДНІ СОЮЗНИКИ ПРИЙНЯЛИ ПРОЄКТ НІМЕЦЬКОЇ КОНСТИТУЦІЇ

Франкфурт, Німеччина, 13. травня. — Злучені Держави Америки, Велика Британія і Франція через своїх військових ґубернаторів Німеччини прийняли вчора проєкт конституції західно-німецької федеративної держави, приготований і ухвалений німецьким парляментарним Радою в місті Бонн. Конституція вимагає ще ратифікації парляментами поодиноких німецьких країн, що вважається за запевнене, і тоді відбудуться в Німеччині вибори до першого парляменту та буде створений німецький уряд, з яким можна буде формально вирішити справу мирового договору. Свою апробату конституції західні військові ґубернатори передали вчора 18 представникам німецької Ради та президентам поодиноких німецьких країн, що творитимуть федерацію. Вважається, що конституція увійде в силу й західно-німецька держава стане доконаним фактом до дня 15-го липня цього року.

НІМЦІ ДОМАГАЮТЬСЯ ОБ'ЄДНАННЯ ТА ЗЛУКИ ЗІ ЗАХОДОМ.

Берлін, 13 травня. — Населення східного і західних секторів Берліна вчора з великими парадами та демонстраціями обходило закінчення совєтської блокади міста, що вже належить до історії. В місті відбулося багато масових зібрань, на яких бесідники однодушно висловлювали домагання об'єднання цілої Німеччини та її злуки зі Заходом. На одному з таких зібрань виступив американський військовий ґубернатор, ген. Л. Д. Клей, що його прияві прийняли довгими оплясками, як головного переможця над брутальністю совєтської блокади. Ген. Клей, забираючи слово, заявив: „ми всі бажаємо об'єднання Німеччини, але це не сміє порушувати принципів встановлених в конституції в Бонн основних прав". Ген. Клей висловив велике признання населенню Берліна, без рішучої постави якого не було б пощастило перемогти совєтську облогу, та заявив, що цим німці здобули право на волю.

ОБ'ЄДНАННЯ ЕВРОПИ В ТОРГОВЕЛЬНИХ СПРАВАХ.

Аннесі, Франція, 13 травня. — Аверель Гарриман, спеціяльний амбасадор в справах здійснювання допомогового пляну Маршала в Европі, заявив тут вчора, що черговим великим завданням европейських країн в програмі їхньої відбудови повинно бути скасування завеликих ще й досі обмежень міждержавної торгівлі. Гарриман промовляв до делеґатів 32 країн на митній конференції в цьому місті.

КОМУНІСТИ НА ПІДСТУПАХ ДО ШАНҐАЮ.

Шанґай, 13 травня. — Армії китайських большевиків, згідно з останніми повідомленнями, в останньому наближилися вже на 18 миль від цеї східно-азійської митрополії. Про дальші комуністичні успіхи повідомляється теж з інших ділянок фронту. Опір урядових військ помітно зменшується.

ЗАХІДНІ СОЮЗНИКИ УЗГІДНЯЮТЬ СВОЄ СТАНОВИЩЕ НА КОНФЕРЕНЦІЇ РАДИ МІНІСТРІВ.

Париж, 13 травня. — Сьогодні тут з авторитетних джерел повідомлено, що два дні перед заповідженою на 23-го травня конференцією Ради міністрів закордонних справ чотирьох великодержав, міністри Злучених Держав, Британії і Франції відбудуть тут свою окрему конференцію, метою якої буде узгіднити в усіх подробицях їхнє становище до Совєтів на цій конференції. В тих самих справах відбудуться вступні наради теж між амбасадорами в Лондоні. У зв'язку з цим Франція заперечила поголоски, що вона обстоюватиме думку, якщо не повного відкликання, то сильної редукції окупаційних сил в Німеччині.

НІМЕЦЬКА КОНСТИТУЦІЯ ДОЗВОЛЯЄ ВИРОБНИЦТВО ЗБРОЇ.

Франкфурт, 13 травня. Щойно тепер звернено увагу, що ухвалена в місті Бонн конституція західно-німецької держави дозволяє німцям виробництво зброї у воєнних цілях. В 2 розділі 26-ої статті тої конституції постановляється, що „призначену для війни зброю можна б виробляти, перевозити і продавати тільки за дозволом уряду" та що „подробиці того мають бути встановлені федеральним законом". Проте, ця справа не матиме жадного практичного значення, як довго в Німеччині існуватиме окупаційний стан, бо згідно з його законами виробництво зброї та його контроля належить виключно окупаційним властям.

П-НІ РУЗВЕЛТ, ФОСТЕР ДОЛЕС І КОГЕН ІНТЕРВЕНІЮТЬ ПРОТИ ФРАНКА.

Лейк Соксес, 13 травня. — В поінформованих колах заявляють, що департамент стейту мав дати початково інструкцію американській делеґації в Об'єднаних Націях, аби вона голосувала в користь резолюції південно-американських країн за відновлення повних дипломатичних стосунків з урядом ген. Франка в Еспанії. Щойно після інтервенції п-ні Рузвелт, Фостера Долеса і Бенджіміна Коґена проти цего, департамент стейту рішив, аби американська делеґація здержатися від голосування. Тут рівночасно повідомляється, що південно-американські країни готові вислати своїх амбасадорів до Еспанії навіть на випадок, якщо б резолюція не перейшла потрібною більшістю двох третіх голосів, але одержала тільки загальну більшість.

В ЯПОНІЇ ВІДНОВЛЕНО ФОНДОВУ БІРЖУ.

Токіо, 13 травня. — Дальша нормалізація стонунків в Японії проявилася сьогодні у відкритті біржі фондами в більших японських містах, що була припинена від часу капітуляції.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з понеділка (англійською Частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50
В Джерзі Сиіті і Закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПРОВАЛ ГЕЙҐА

Мабуть не було такої газети в Злучених Державах, яка не подала б вістки про вислід останніх міських виборів у Джерзі Сити, додаючи ще й від себе певні завваги як „посмертну згадку" по „політичній машині" Френка Гейґа. На ділі 73-літній „диктатор", „монарх", „февдальний пан" чи просто „бос" — як звичайно писали про Френка Гейґа — не був при виборах ніяким кандидатом, бо ж він два роки тому добровільно зрікся уряду посадника міста, який займав безперивно 30 років. Провалився тільки його сестрінець, Френк Гейґ Еґґерс, якому Гейґ передав уряд мейора тому два роки, залишаючи таким чином цей уряд в руках „фамілії". Але ніхто не привязує тут ваги до сестрінця, а тільки пишуть про провал властивого „боса", себто Френка Гейґа. Це цілком справедливо, бо таки він був до останку властивим керманичем і господарем. А коли всюди розписуються так широко про Френка Гейґа, то на це є поважні причини.

Як тільки в Джерзі Сити виявилось, що Гейґ при виборах програв, зявилась перед Сиіті Гол демонстрація з домовиною, прикритою двома вінками і з написом „Тут спочиває машина Гейґа". Ось так „поховано" в Джерзі Сити останнього з „політичних босів" старого типу, якими славились свого часу різні американські міста. Навіть сучасний президент, Гері С. Труман, завдячує перші свої політичні кроки подібному до Гейґа „босові" Пендерґастові, тодішньому політичному диктаторові в Кензас Сиіті. З усіх тих „босів" найдовше вдержався при владі джерзиситський Френк Гейґ, загально відомий з висказаної ним необачно фрази „Я є законом". Тепер і він, як пишуть, „помер природною смертю" ізза старости і браку тої енергії, яку він виявляв давніше, володіючи над своїм „царством" залізною рукою при допомозі ним збудованої „політичної машини". Теж і новий спосіб голосування, який уже не можна було контролювати і „справляти", був великим ударом для цеї „політичної машини" і теж причинився чимало до її провалу.

З Гейґом відійшло до історії старе „босівство" у політичнім життю країни. Проти цього „босівства" боролись довго й завзято різні поступові елементи. „Політичні машини", такі, як Гейґа, вважалося вже загально пережитком, анахронізмом. З цього одначе не виходить, щоб ці „машини" не вирингули знову, хоч під іншим видом, модернішим, більш підходячим до нових часів і нових сил. Коли ж говориться про такі американські „диктатури" як Гейґа, то треба для цілости образу теж додати, як це й підносять американські газети, що не все було зле в його „царстві". Збудований Гейґом за 25 мільйонів „Медичний Осередок" є найкращим у цілій Америці, а доступ до нього мають ті, що не мають ніяких засобів на лікування. Гейґ був відомий зо своєї безпощадної боротьби з молодечою злочинністю та проституцією і торгівлею наркотиками. Проте його добрі вчинки затемнював його диктаторський підхід до громадського життя, оте „босівство", оперте на корупції й „джабах", роздаваних тим, що вірно служать „босові" та збудованій ним „політичній машині". А яка сильна була та машина, пізнати найкраще по тім, що з нею мусіли рахуватись й її ласки шукати навіть такі сильні президенти, яким був Френклин Д. Рузвелт та якому це навіть брали за зле ліберальні елементи, що, як відомо, були сильною його підпорою. Програ Гейґа в Джерзі Сити є тому значним кроком вперед в акції прочищення політичної атмосфери в нутрі країни.

Стратегія в підбігунових околицях

Один зі свідків, що зізнавали на проти-комуністичнім процесі в Ню Йорку, заявив, що комуністичні провідники на тайних курсах згадували, що для повалення американського уряду не вистачить сили самих американських комуністів і тому їм прийде в поміч совєтська армія через Аляску. Вона мала б напасти на промисловий Дітройт і там знищити багату американську воєнну продукцію. Крім того, як треба б здогадуватися, совєтська армія дала б військову допомогу підпольній комуністичній армії в Америці і таким чином плянована комуністами революція мала б вигляди на успіх.

Не знати, чи ці вісті пускали комуністичні провідники, щоб викликати тільки більше одушевлення серед самих комуністів і так скріпляти їх підривну акцію, чи ще й для інших цілей. Одначе американські, канадські й британські воєнні знавці не легковажать собі таких комуністичних ластівок і вже третю зиму переводять основні студії над можливістю війни в тих холодних підбігунових околицях, через які мали б евентуально прибути совєтські вояки. Висліди тих дослідів мають бути засобом для доброї орієнтації в цій справі, а нічим іншим.

Заключення військових знавців таке, що коли б прийшло колинебудь до військової кампанії в північній підбігуновій — арктичній — околиці, то Західні аліянти будуть мати військо й виряд для такої боротьби. Досвіди переводяться в Форті Чорчил, основанім далеко на півночі Канади і цей форт буде дальше втримуваний для дальших досвідів і помічень. Це дає певність, що коли б навіть прийшло до війни в цій околиці, вона — коли йдеться про американців — буде ведена не „насліпо", а на підставі дбайливого підготування.

З оприлюднених спостережень військових знавців уже знаємо, що в арктичній полосі військо може доволі вигідно проживати, але інша справа, якби прийшлось в о ю в а т и. Мешканці підбігунових околиць — ескімоси — які там живуть постійно, зуживають 100 відсотків вільного їм часу на придбання харчів і мешкання. Решту використовують на спочинок. Американські, канадські й британські вояки зуживають 90 відсотків вільного часу на втримання життя, а 10 відсотків присвячують на боротьбу. Значить — цивілізовані люди зробили тут поступ упродовж трьох років. Так, як тепер стоять справи, інтересно почути, що „люди, які плянували колись інвазію Північно-Американського континенту, прийшли до висновку, що там війна на великі розміри неможлива. Там не можна переводити великих потягнень, не можна розвинути армій, корпусів, дивізій, ні навіть бригад".

Отже можлива є війна тільки на малі розміри, можливі сутички малих людських груп, озброєних возів, гармат, або літаків. Коли б прийшло до війни, тоді треба буде перевозити літаками вишколені наперед бригади, але тільки для спинення інвазії.

Проте таки не можна залишити цілковито думки про можливість нападу ворога через північний бігун, де находяться тисячі островів, на яких ворог може основувати свої бази для обсервацій і загрози. У такому випадкові канадські й стейтські команди мусіли б втримувати значні війська в північних околицях тільки на те, щоб виказати свою готовість відбити напад, але це відвернуло б значну частину боєвих сил від воєнних операцій в інших околицях. Отже ціллю дальших студій американсько-канадських знавців буде придумати способи, як викинути майбутнього ворога з евентуальних підбігунових баз при допомозі якна й м е н ш о ї кількости війська. Про військові операції натисненням гузика там ніхто не думає. Один старший офіцир одверто сказав таке:

„Нема нічого певнішого від факту, що ми ніколи не почнемо війни в тій частині світу. Коли б мало прийти тут до боротьби, то її мусить почати інший товариш".

Про ролю піхоти в підбігуновій околиці сказано, що як проти неї не стоїть армія, то найбільшим її ворогом є відмороження частин тіла. Вояк у підбігуновій околиці не сміє зіпріти, бо замерзне, як тільки охолодиться. Він рішучо осліпне, як не має темних окулярів проти снігу.

Ще одна заковика: Дотеперішні мапи підбігунових околиць зладжені були тільки на підставі правдоподібности. Такі мапи не надаються до вжитку військових командантів. Щойно тепер будуть зладжені справжні мапи, одначе їх не будуть оголошувати друком.

На підставі повищих інформацій можна сказати, що майбутній ворог нападе на Америку мабуть з іншого боку, а не через бігун.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ, БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА

Лев Ясінчук.

Довкруги Першого Травня

Перше Травня, видвигнене в початках свідомої організованости робітництва до „робітничого свята", прийнялося згодом у багатьох державах як свято тріюмфу праці й пошани до нього. Тим чином воно стало з часом з партикулярного боєвого-революційного святом працюючого люду. Українська держава винесла Перше Травня до висоти державного свята, може більше під впливом давніх революційних гасел, ніж з великого значення праці в державному будівництві. Перше Травня прийнялося було на Зах. Українських Землях як частинка традиції рідної державности. Після упадку держави свято Першого Травня щораз послідовніше витискало давнє свято на памятку набутої в австрійській державі „с в о б о д и" (звільнення від панщини 1848 р.), що його звичайно обходили 3-го травня кожного року.

Визнання Першого Травня державним святом праці причинилося у високій мірі з одного боку — до злагіднення форм святкових виступів у тих, що це свято вже визнавали, а з другого боку — внесло толеранцію до першотравневих виступів і голошених з його приводу гасел та одночасно змінило зовсім характер обходів. Коли давніше використовували п е р ш о т равневі обходи на сторонниче обговорювання чисто робітничих справ і кривд, вишукуючи самі відемні сторінки в організаційній праці, то з визнанням цього дня державним святом обговорюють на ньому й загальні, державні справи. Тимсамим наступило розпряження цеї енергії, яка доводила майже завжди до жалюгідних вибухів там, де це свято не вважалося загальним, державним.

Нова Австрія з її коаліційним урядом складається з представників трьох політичних партій (за виїмкою комуністів) у с т а н о в и л а Перше Травня державним святом. Соціялістична партія святкувала цього року цей день під гаслом — виборів до державної ради, що мають відбутися в жовтні цього року. Комуністична партія обходила його під облудним гаслом: боротьба за мир, боротьба проти троюдників до війни! Що цим „троюдником" у в а ж а ю т ь с я Злучені Держави Америки, про це не важко догадатися

В Австрії стало прилюдною таємницею, що в деяких підприємствах Долішньої Австрії (під совєтською окупацією) дотичні управи повідомляють наперед своїх робітників, що якби вони не взяли участи в першотравневому комуністичному обході, то можуть наразитися, що на їх місце стануть до праці робітники „клясово свідоміші". Ті ж підприємства силували своїх робітників, щоб вони купили собі в управі комуністичної партії червону сорочку за 40 шілінгів, „яка залишиться їхньою власністю навіть після першотравневого маршу".

Третя австрійська, людова партія святкувала здебільша по міщанськи: нема праці — треба трохи погуляти, себто краще з'їсти й більше випити, а на своїх нечисленних замкнених зібраннях нарікати на своїх суперників-соціялістів, закидаючи їм нетолерантність і демократичні недомагання.

Дві перші партії (соціялістична й комуністична) виступили по давньому звичаю на вулицю, кожна зокрема. Це дало в свою чергу змогу постороннім з о р і є н т у в а т ся у чисельній силі даної політичної партії. Соціялісти виявили її більшим числом учасників обходу, а комуністи — показалися зо смішно малим числом (в Інсбруці, столиці краю Тироль, було їх 350 разом з дітьми). Цей останній обяв дав одному часописові нагоду висловити заввагу, що добре сталося, що комуністи „дали себе порахувати", бо тепер комуністичні провідники мусять сказати собі „даремні любовні заходи".

Як уже була згадка на початку — в осені ц. р. мають відбутися в Австрії вибори. Кожна з чотирьох австрійських партій ладиться до них. Ладяться й ті, що не належать до ніякої партії. Одні з них домагаються права організувати нові партії, а другі бажають, щоб партії не ставили ліст кандидатів, але, щоб виборець мав право підбирати особу, що її вважає гідною й потрібною на посла. Уряд ще не рішився, яке буде нове виборче право; чи воно задержить дотеперішню форму — ставити партійні листи, чи допустить індівідуальний добір кандидатів. На всякий випадок — з нагоди Першого Травня заповів міністер внутрішніх справ, що уряд допустить творення нових партій кожній одиниці чи групі, що цього забажає. До тепер це було неможливе. Представники чотирьох Аліянтів, що кермують окупацією Австрії, противились творенню більшого числа партій, поза тими, що вже існують. Тепер нібито мали сказати Аліянти, що це чисто австрійська справа і от наслідком того проголосив міністер свою сензаційну заяву, в якої здійснення багато громадян не вірить.

Колись в Росії за царату світ насміхався з держави, де чоловік складається з душі, тіла і — пашпорту, та що двох перших частин може не бути, але пашпорт мусить бути.

Після упадку царату завели були в себе деякі держави (Польща, Румунія) теж таку постанову про „обовязковість мати завжди при собі пашпорт і залюбки цей обовязок контролювали, дразнячи тим спокійних людей. Тепер має таку постанову й Австрія. Нераз на проїзді залізницею 50 кілометрів можна натрапити й на кількаразову провірку пашпортів. Та австрійцеві вистане показати пашпорт, але бідний скиталець мусить, мати крім пашпорту ще й окрему перепустку, якщо він мусить переїхати з одної окупаційної області в другу. Таку перепустку можна тільки з трудом одержати в дуже важних випадках. Ця контроля остогидла як австрійцям, так і скитальцям. На днях трапився при цьому прикрий випадок. Французький жандарм термосився з австрійським послом (недоторкальним!), що їхав залізницею, потурбував його, на останку закував і вивів з вагону. Австрійський уряд вислав у тій справі ноту до французького о к у п а ц і й н ого уряду, який справу перевірив і проголосив прилюдно, що поробив заходи, щоби подібний випадок уже більше не притрапився. У звязку з тим поставили аліянтські представники на своїй раді внесок, щоб скасувати цю ненависну контролю. Але цьому спротивився совєтський представник з огляду на Ді-Пі (скитальців). І цей внесок скреслили з денного порядку аліянтської ради і контролі відбуваються дальше. До речі треба згадати, що американський окупаційний уряд в Австрії вже давно зніс усяку контролю на своїй області. Їх можна переїхати здовж і поперек і ніякий американець не цікавиться пожорожними. Привикли дома до свободи.

В дні 1-го травня святкували українці Проводи, проводячи час у різних місцевостях на спільному „свяченому".

Автім — ряди скитальців щораз проріджуються. Вже заповідають на травень навіть приїзд американського консуля у французьку окупаційну область (перший раз!), після чого мав би виїхати відти перший трнспорт скитальців — кажеться — під кінець травня ц. р. Ці, що у своїх заподаннях були занадто щирі і правдомовні, будуть мусіти трохи заждати з виїздом, заки дотичні органи переведуть основно встановлену провірку їх життя.

Недавно проголосило в нас ІРО, що з уваги на близький уже кінець опіки над скитальцями з боку тієї організації, кожний скиталець буде мусіти заявитися до жовтня ц. р., чи бажає вертати додому, чи їхати в світ, чи залишитися в тій державі, в якій тепер живе. Щоб скитальці не робили собі ніяких надій на Австрію, один німецький часопис, подаючи цю вістку, звернувся з закликом до австрійського уряду, щоб він заздалегідь повідомив скитальців, яка можливість їх тут жде. Хоч на ділі — ми це знаємо вже з дотеперішнього побуту й без усяких заяв. Коли б можна, то найрадше всіх повикидали б зараз. Але, колись певно й наш нарід стане тими чужинцями, яких Австрія бажає в себе на відвідини і з якими хоче нав'язати господарські та політичні звязки! Тоді прийде час прочитати собі деякі статті в американській „Свободі", бо тільки вона має про тутешні відносини найсуцільніші обективні відомости. А доля крутиться колесом...

К. ПЕТРУС

СОВЄТСЬКІ АРЕШТАНТИ

...ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОБДУРЕНИМ ЧЕРВОНОЮ ПРОПАГАНДОЮ.

29)

Ні козак, ні решта слухачів з поясненням бухгальтера не погодились, і в вагоні зчинився гамір.

Козак продовжував:

— А другий факт, ще переконливіший ось який. Восени 1915 року, як тяжко поранений, я був на лікуванні в Одеському військовому шпиталі. При ньому був психіятрійний відділ, куди на випробування присилали всяких симулянтів, епілептиків і божевільних. Серед випробовуваних був один снохода (лунатик), солдатик років 21-22. Ночами він уставав із ліжка, ходив по двору, вилазив ринвою на дахи будинків, ходив по карнизах стін п'ятиповерхового будинку, лазив по тонких гілках дерев, по яких кицька навряд чи змогла би пройти, і через якийсь час повертався назад на своє ліжко і лягав спати. Ранком він, звичайно, нічого не міг пригадати з нічних своїх мандрівок. Тільки зовні мав він вигляд особливо нервового типу, з такими бездонними чорними очима. І ось професори й лікарі почали його вивчати. Встановлено було, що майже завжди він видирався на п'ятиповерховий будинок через балкони: з землі на перший балкон, потім по стіні — на другий балкон і так далі — до самого даху. Без драбини й віровок — просто по карнизах стіни — раз-раз, і на балконі, раз-раз, і на балконі. Сам спостерігав, як він видирася. Очі заплющені, сопе, крякає. І дивно, і моторошно. Так. Але ось узяли та й поставили на балконі контрольну вагу. І так улаштували, що снохода волею-неволею мусів постояти на ній бодай півхвилини. І що ж виявилось? А виявилось те, що чим вище підіймався він по стіні, тим легше ставало його тіло. В нормальному стані він важив щось біля чотирьох пудів, а на даху вага зафіксувала тільки чотирнадцять фунтів, а на балконах була проміжна цифра — між його нормальною вагою і вагою на даху. Професори казали, що на височині десятиповерхового дому вага його тіла наближатиметься до нуля. Та коли його одного разу збудили на останній контрольній вазі, вона миттю стала показувати його нормальну вагу з невеликим мінусом. Я вас питаю, куди зникала вага живої, хоч і сплячої людини? Значить, на височині, наприклад, Ейфельової вежі, він, можливо, став би „висіти" в повітрі, раз вага тіла зменш у є т ь с я пропорційно до збільшення висоти. Але це ще не все. Снохода, коли спить, обов'язково робить найскладніші й дуже ризиковані рухи на даху та на стіні дому, і не падає. Всі його вчинки точні, доцільні, необхідні. А коли його збудили на стіні, він миттю розгубився, закричав і полетів униз на заздалегідь підставлену сітку з віровок. Значить, підсвідомість сноходи на бані церкви чи на даху будинку почуває себе, як на землі, а свідомість, логіка, розум, прокинувшись на цій висоті, розгублюється, і людина гине. І потім, коли лікар загипнотизував сноходу, посадив його на вагу, став „підіймати пассами свого гипнотизму вгору, хворий втратив майже всю свою вагу і регулятор ваги почав балянсувати. Що це таке, товаришу бухгальтер? Чим ви, це поясните? Ні, батечку мій, не все наука дослідила, і не все дано знати людям. Те, що нам відоме, — це безкінечно мала частка того, що від людей приховане.

В цей час у вагоні з'явився начальник конвою і запропонував іти по сухий приділ і окріп. Бухгальтер і ще кілька чоловіка пішли з конвойцем, а решта почала обмірковувати прослухані оповідання.

— Звичайно, духи є і привиди бувають, але за ці речі так карають, що люди позрікались не тільки їх, а й своїх власних батьків, — говорили одні.

— Нічого й нікого нема! — вигукували інші. — Якби Бог був, то хіба Він допустив би того, що творилось і твориться навколо нас?

І ще багато сперечались і висловлювалися про привиди і безсмертя душі.

Великий і м'язистий чоловік, років сорока п'яти, з рудою бородою і ластовинням на обличчі, що їхав до Сибірського табору за „антисовєтську аґітацію", а тепер мовчки сидів, повільно підвівся на ноги, підійшов до спірців і, дочекавшись кінця якогось невеличкого оповідання, соковитим басом заговорив:

— Я ось увесь час слухав усякі міркування „за" і „проти", та й бачу, що всі блукають між трьома соснами. Я особисто сам проспав летаргічним сном шість тижнів... У Москві був під наглядом кращих учених і професорів, штучно годували мене різними бульйонами та соками. І все спав. І те, що я бачив у летаргії, назавжди переконало мене в бутті Бога і потойбічного життя!

Він скинув із себе шапку, перехрестився і додав, показуючи на свою шию:

(Дальше буде).

Перші в „Гомоні України"

ПЕРЕД ВЕЛИКОЮ ІМПРЕЗОЮ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ В КАРНЕҐІ ГОЛЛ В НЮ ЙОРКУ.

Недалекий вже музично-танцювальний весняний фестиваль української молоді митрополітальної округи Ню Йорку і Ню Джерзі, що під збірною назвою „Гомін України" відбудеться в неділю, дня 29-го травня, в год. 2:30 після полудня в репрезентативній залі Карнеґі Голл в Ню Йорку, став тепер без сумніву одною з головних тем розмов серед місцевого американсько-українського товариства. Нічого дивного, бо ця оригінальна імпреза є одною з головних атракцій нашої громади в році, а цим разом вона своєю композицією, своєю оригінальністю та сміливістю і великістю мала б перевищити всі подібні дотеперішні імпрези.

В тій цілі організатори імпрези, Український Митрополітальний Комітет з Володимиром Бакадом на чолі та виділений ним окремий Фестивальний Комітет з Ольгою Дмитрів у проводі та з великим штабом своїх співробітників, докладають усіх зусиль, щоби цю імпрезу зробити справді репрезентативною під кожним оглядом. Тут в першу чергу приділено велику увагу та з великою дбайливістю дібрано насамперед артистів до виконання провідних роль, як і з неменшою дбайливістю оформлено цілу групу виконавців програми, що разом нараховує около 100 осіб.

Між солістами ми зустрічаємо передових наших артистів, добре відомих не тільки з української, але й американської сцени, як теж і деякі знамениті нові сили. Нові для нашої громади, але добре відомі та з чималим стажем в артистичному світі. Для інформації назвемо тільки деяких з-поміж одних і других.

Оперова співачка Марія Полиняк-Лисогір виступить в ролі Одарки в опері „Запорожець за Дунаєм". Представляти цю артистку тепер означало б показувати добре відому зірку в безхмарну, місячну ніч. Перегляньте програми наших імпрез за минулі роки і ви напевно не знайдете багато таких, на яких не був би поданий виступ п-ні Лисогір як одна з найбільших атракцій. А ще більш багатомовні будуть під цим оглядом пресові оцінки тих імпрез, в яких підноситься незвичайні артистичні спосібності цеї знаменитої співачки. Народжена в Шамокін, в стейті Пенсилвенія, вона студіювала музику з Ліоном Карсоном. Свою співочу карієру зачала зразу як солістка в церквах, опісля швидко перейшла на сцену і вже перед війною ми чули її прекрасний ліричний сопран через Коломбія Бродкестинґ Систем та інші радіовисильні, як теж на численних виступах на сценах. Сьогодні вона професійна співачка, затруднена в Сити Сентер Опера Компані, де послідовно вибивається на все видніше місце. В Карнеґі Голл вона буде справді на „своїй" сцені.

Партію Оксани в тій самій опері співатиме Марія Боднар. І з цею артисткою наша громада знайома не менше як з п-нею Полиняк. І вона має за собою знамениту концертову карієру, як на українських так і на американських сценах та головно в радіо. На українських концертах вона часто виступала як в сольових точках, так і в дуеті зі своєю сестрою Стефанією. Недавно вона дала концерт в Карнеґі Рісайтел Голл, а під цю пору працює з Песчія. Марія Боднар, подібно як Марія Лисогір, грала головні ролі в попередніх весняних фестивалях нашої молоді. В „Гомоні України" вона, крім ролі Оксани в „Запорожець за Дунаєм", гратиме ролю Кочубеїхи в інсценізації „Велика Ідея Мазепи".

В головних чоловічих ролях на Фестивалю виступлять „новики" щодо самих цих фестивалів молоді, але артисти-співаки з іменем і стажем в артистичному світі взагалі.

Оперовий співак Осип Стецура співатиме партію Івана в „Запорожці" та партію Мазепи в „Великій Ідеї". Якщо п. Стецура не брав участи в попередніх Фестивалях молоді, то тільки тому, що його ще тут не було. Він приїхав до цеї країни одним з недавніх транспортів нових іміґрантів з табору переміщених осіб в Німеччині і за цей короткий час він вже став „нашим" під кожним оглядом. З питомою йому легкістю і культурністю він майже від першого дня „вжився" в місцеві обставини та став одним з найпопулярніших артистів як серед місцевої молоді, так і місцевої нашої громади взагалі. Не зважаючи на тисячу і одну турбот, з якими йому доводиться працею власних рук пробиватися в цьому твердому світі, він „пірнув з головою" в наше життя та коштом більше ніж заслуженого вечірнього відпочинку він є скрізь, де його потребують. Протягом цего короткого часу свого побуту в Америці, п. Стецура вже дав багато знаменитих концертів, заслужено здобуваючи собі славу одного з найкращих наших співаків-артистів. Крім багатьох виступів на українській сцені в нашій громаді, включно з недавнім виступом на репрезентативній імпрезі в Джерзі Ситі, п. Стецура в останньому виступив вже теж в Карнеґі Голл в міжнародному концерті під час недавньої маніфестації представників поневолених Совєтами народів Східної Европи. Баритон Осип Стецура це великий здобуток для американських українців, аби вони тільки вміли це належно оцінити.

Так само „новим", хоча під іншим оглядом, буде на Фестивалю молодий наш оперовий співак, бас Олександер Кульпак. Сам уроджений в Шикаґо, в стейті Ілиной, почав свою співочу карієру досить вчасно, насамперед в церковних хорах, опісля на сцені в різних хорових групах. Сьогодні ним пишається ціле Шикаґо та околиця, але ним мають всі причини гордитися і всі американські українці. Великого артистично-концертового успіху Олександер Кульпак добився в операх Борис Ґодунов, Аїда, Кармен, та інших. На Фестиваль він приїде з Шикаґо і виступить в ролі Імама в „Запорожці за Дунаєм". Крім того, він сольоспівом „Гетьманів" на початку і при кінці програми, створить артистичні рямці для цілого „Гомону України". Його виступ в „Гомоні України" в Карнеґі Голл це чергова велика атракція цьогорічного фестивалю нашої молоді.



Осип Стецура



Марія Боднар



Олександер Кульпак

В ролі Андрія в „Запорожці" виступить теж „новий", як йдеться про фестивалі молоді, оперовий співак Петро Тарбей. Він сам належить до молодої американсько-української генерації, а його виступ в „Гомоні України" буде до деякої міри дебютом на українській сцені, але вже з чималою співочою карієрою на американській сцені. „Відкриття" цего знаменитого тенора та включення його в культурне життя американсько-української громади, це велика заслуга Митрополітального і Фестивального Комітетів. Сам п. Тарбей це незвичайно товариська і ввічлива молода людина, що вже під час першої проби здобув собі загальні симпатії та й собі став „своїм" під кожним оглядом.

Крім цих солістів-співаків, в „говоренних" ролях в „Гомоні України" виступить цілий ряд осіб, що вже теж мають свою театральну історію. Між ними буде майже універсальний актор нюйорських українських сцен, невтомний наш тихий культурний трудовик Павло Слободян, а дальше: Петро Микитин, Василь Цюпа, Мирон Кушнір, Теодор Шумейко, Осип Іванів, Микола Петришин та цілий великий ряд інших хлопців і дівчат.

Усіх їх матиме можність подивляти українська громада митрополітальної округи вже в неділю, 29-го травня. Усі вони не щадять ні часу, ні труду, та віддають всі свої сили і спосібності, щоби „Гомін України" в цій надгудсонській світовій митрополії залунав в усій своїй величі, красі і силі. Хай Господь їм в цьому допоможе. Українська громада виконає і свій обов'язок та своєю масовою участю в імпрезі причиниться до того, аби цей гомін не був голосом „вопіющого в пустині", але щоби він справді на все залишився „Гомоном України" в тисячах сердець. Своїм трудом і своїми стараннями наша молодь вповні заслужила собі на це, аби під час імпрези не було у великій залі Карнеґі Голл ані одного порожного місця та щоб у висліді заповнити теж вже досить опорожнену касу Злученого Українського Американського Допомогового Комітету, бо на його благородні цілі призначений ввесь дохід з імпрези.

М. Хом'як.

В обороні Церкви і Нації

(Памяті Преосвященного Кир Йосафата Коциловського.)

5)

Нарада в Новому Санчі.

А що „Наш Лемко", разом з усією українською пресою, протидіяв передовсім польонізаційній акції та розкривав шкідливу діяльність польонофільської організації Лемко-Союзу під проводом москвофілів адв. О. Гнатишака та учителя М. Трохановського, та ці останні приступили до видавання свого часопису „Лемко" (в лемківській говірці) під редакцією М. Трохановського вже в лютому 1934 р. у Криниці (спершу як двотижневик, від червня т.р. як тижневик). Головною темою цього часопису була нагінка на українців, зокрема на українських священиків, за їхню жертвенну працю над освідомленням населення на Лемківщині. „Лемко" у Криниці та його одноіменник із Злучених Держав розкладали своїх братів, копали прірву між братами одного народу та допомагали осьтак полякам у винародовлюванні населення Лемківщини. Воно до деякої міри зрозуміле, бо з оголошених д-ром М. Андрусяком документів виходить, що гроші на видавання „Лемка" у Криниці та його календарів давали поляки, чи радше їх виєднував староста з Нового Санач д-р Мацей Лах, який кермував польонізаційною акцією на Лемківщині. Під його проводом, читаємо у згаданих документах, відбувалася ще 31. травня 1933 р. нарада старостів, шкільних інспекторів та інструкторів у старостві в Новому Санчі, на якій рішено: ввести лемківську говірку до шкіл, видавати часопис у лемківській говірці, а покищо дозволити на поширення часопису „Лемко" з Клівленду, розвязати українські читальні „Просвіти" та москвофільські ім. М. Качковського й основувати на їх місце лемківські читальні, відокремити кооперативи від Ревізійного Союзу Українських Кооператив у Львові та Русского Ревізійного Союзу теж у Львові, перенести українських народніх учителів з Лемківщини і відокремити Лемківщину з під юрисдикції греко-католицького епископа в Перемишлі, що теж і здійснено.

Не жалували грошей.

Очевидно, москвофільські провідники, які хотіли при допомозі поляків усунути за всяку ціну українські впливи на Лемківщині, може спершу і самі не знали, що їхні опікуни — поляки рішили використати їх тільки як знаряддя у своїй пляновій акції повного спольонізування населення Лемківщини. Одначе як тільки вони приступили до видавання часопису „Лемко" у Криниці, могли зорієнтуватись, у чому суть. Бо хоча, свій часопис висилали на всі адреси, а волосні та громадські уряди обовязані були приєднати якнайбільше передплатників, то довелось дуже швидко обнизити наклад „Лемка" з 5,000 примірників до 2,700. За цілий 1934 рік прислано для „Лемка" ледве 519,20 зол. з передплати, а за 1935 рік ще менше, бо всього 256 зол. Отже ясно: „Лемко" появлявся не тому, що населення його підтримувало. Ні! Про це дбав один „передплатник" і одночасно опікун: д-р Мацей Лах, староста в Новому Санчі: Уже в першій полвині 1934 р. „Лемко" проковтнув 3,600 зол. самої субвенції і староста Лах звернувся негайно письмом з 12-го липня 1934 р. до суспільно-політичного виділу (раніше виділу безпеки) у Кракові за новою субвенцією, так, що „Лемко" дістав ще 800 зол. Крім цього начальник цього ж виділу м-р Малашинський надіслав 3,000 зол. на календар за 1935 р. Кошти накладу за другу половину 1934 р. сягали вже 5,500 зол.; за перший пів-рік 1935 р треба було заплатити 5,551 зол., за другу 5,850.-75 зол., зате кошти накладу календарів за 1935 і 1936 рр. дійшли до 8,029 зол. Субвенції на календар „Лемка" дали між іншими: воєвідство у Кракові 1,500 зол., міністерство військових справ 1,498 зол., зах. староства: в Сяноці і Новому Санчі по 200 зол., в Яслі і Горлицях по 150 зол., в Коросні і Ліську по 100 зол. За календар на 1937 рік заплачено 3,755.03 зол., на 1938 р. 3,507.31 зол. Суспільно-політичний виділ у Кракові звернувся до міністерства військових справ за субвенцією для „Лемка" в сумі 3,000 зол., але дістав тільки 1,600 зол. Очевидно, опікуни „Лемка", даючи гроші, рішали одночасно і про зміст часопису та календаря, в якому появлялися портрети польських достойників, зокрема міністра військових справ Каспшицького, одного з головних покровителів польонізаційної акції на західно-українських землях. З другого боку, „Лемко" та його календарі, поширювані при допомозі низової адміністраційної влади (вітів та поліційних станиць), відкрили населенню очі і воно не хотіло їх брати. Тому то з початком травня 1939 р. „Лемко" перестав появлятись, бо поляки рішили переводити польонізаційну акцію вже явно-славно, не скриваючись, і закинути дотеперішню свою тактику. Тим більше, що треба було постійно доплачувати до появи часопису чи календаря. Правда, новопризначений (в жовтні 1938 р.), староста в Новому Санчі, м-р Кароль Адамський, висунув проект видавати „Лемка" в польській мові, але цьому спротивилося краківське воєвідство, мотивуючи це так: „Дальша поява часопису „Лемко", тільки у зміненому виді, була б недоцільна, бо той часопис, як і дотеперішній у лемківській говірці, були непопулярні". Тому то воєвідство краківське рішило 28-го квітня 1939 р., щоб до польського „Ґлосу Подгаля" додавати додаток для Лемківщини, але цього проєкту вже не здійснено через вибух війни.

Я. Г.

МИ БУЛИ ПЕРШІ...

(На маргінесі нюйорської маніфестації в „Дні Вірности").

Мабуть, що ніодна з національних груп, тих, які взяли участь в маніфестаційному поході в „Дні Вірности", 30-го квітня б. р. у Ню Йорку, не визначалася такими питомими властивостями, що українська. У ній, звертав був загальну увагу транспарент, що його несли дві гарні українки у мальовничих народніх строях. На ньому видніло в англійській мові таке: „Ми були перші, що перед 30-ти роками розпочали боротьбу проти большевицького тоталізму". — За тим транспарентом, йшли під звуки орхестри маршовим кроком якісь чоловіки: припорошене сивиною волосся, глибокі борозди на обличах казали догадуватись, що кожний із них має за собою бодай пів віку життя. На їх грудях виднілм українські військові відзначння як: хрест Мазепи Українських Січових Стрільців, Залізний Хрест Симона Петлюри; відзнаки Української Галицької Армії, Хрести Зимового Походу, відзнаки комбатантські. А поруч тих відзнак, лишається в декого на грудях боєва відзнака амерканська. — Це ветерани Української Національної Армії, — військовики Українського Народу, Нації у поході. Ми виділи поруч Українського Січового Стрільця того, що відновив легенду української зброї, вояків геройської У. Г. А., У. Н. Р., Січових Стрільців, які в бою проти большевиків склали гекатомби жертв, перейшли страхіття пошести тифу на Україні, таборів інтернованих і тюрм. — А за батьками йшли у поході — діти. Ті, що боролися в Українській Повстанській Армії, — Армії, що по сьогодні держить у своїх руках зброю проти московсько-большевицькому імперіялізмові.

Орхестра грає марш. А українські військовики йдуть рівним кроком, рамена їх порушаються одним рухом, ноги вистукують один ритм. У кожнього з них груди випрямлені в перід, голова піднесена сміло, у правій руці американський прапорець. Чи снилося кому із них, що колись вони машируватимуть на вільній землі Вашинґтона, вулицями Ню Йорку, маніфестуючи перед мільйоном видців ни лише льояльність українців супроти Американського Народу, — але що вони візьмуть участь у поході, — тих тисячів представників різних націй, що сьогодні нарешті багато вже „Мане, текель, фарес", вогняні знаки на небі, що голосять небезпеку большевицької загрози світові.

— — — — — — — —

Тридцять літ тому! Ми були перші!... Так, це не фраза, але правда. — Ніякий інший народ, тільк український — перший побачив і зрозумів смертельну небезпеку большевицької загрози і почав проти тієї небезпеки боротися. — Боротися в обороні цивілізації і культури, це було для нього не першина, одначе коли б не лицарське українське козацтво, яке здержувало походи татар, половців, турків та кочівничих орд азійських, ледви чи існувала би т. зв. західно-европейська культура.

Тридцять літ тому! — Тоді теж український народ станув в обороні культури і цивілізації перд небезпекою большевицького знищення. — Одначе, тоді нас не послухано, 40-мільйоновий український народ, його культурні цінности, життєвий і боєвий потенціял зігноровано, а його права на самоозначення і власну, суверенну держату знехтовано.

Одначе, непоборний український народ видержав усі ті ворожі наступи — і боровся дальше проти большевиків. Яких 14 і 15 армій йшли тоді наступом на Армію УНР. в районі Чорного Острова, Проскурова і Камянця Подільського. — Але даремне! Бо зеднані українські збройні сили вже у серпні 1919 р. розбивають большвицьку армію здобуваючи столицю України золотоверхий Київ.

— — — — — — — —

Тридцять літ тому... наш народ тоді був недоцінений, знехтований, над справою української державности могучі цього світу пройшли до порядку. Якщо історія є учителькою життя, то може хоч тепер світ зрозуміє, що як перед 30-ти роками, так і тепер без українського народу не можна розвязувати питання світового миру і ладу.

Спортові Вісті

МІЛЯН Ф. Ц. (Гобокен) — УКРАЇНСЬКИЙ СПОРТОВИЙ КЛЮБ (Ню Йорк) 3:2 (2:0).

Український Спортовий Клюб, Ню Йорк, відбув дня 1 травня 1949 в Гобокен — товариські змагання проти А-клясової команди Східнього Футбольного Дистрикту — Мілян Ф. Ц.

По рівнорядній та цікавій грі — перемогли щасливо господарі; коли при стані 2:2 в 86 мін. впали самовбивчі рішаючі ворота, з неправильної подачі „до дому" нашого півзаложника Панкевича по блуді воротарія Рожанського.

Українська команда випала на мокрому терені (зливний дощ) спеціяльно в другій половині змагань — дуже добре. В нападі, на жаль — бракувало відповідної рішучости при виконуванні наступу й використовуванні підворітних позицій. Бічні пів-заложники — „легені команди" слабі. При стані 2:0 для Мілян Ф. Ц. УСК не використав мету карного (Цоцко) признаного за фавл гру заложника господарів.

Найкращими змагунами в нашій команді були: Галик в обороні, Сєрант Василь в півзалозі й оба Голюки в нападі.

Ворота для УСК-у добули: Голюка Евген (давніше УРСК „ЛЕВ" та „ВАКЕР" — Мюнхен) по комбінації Цоцко-Голюка Олекса й Костюк (давніше УСК — Зальцбург) прицизним стрілом в пів-волея.

УСК — виступив до змагань в дуже ослабленому складі: Рожанський, Галик, Зачкевич, Панкевич, Сєрант 11, Мазур, Цоцко, Голюка 11, Голюка 1, Костюк, Стахів (й Ладубець — до 24 мін. змагань).

Б. Придиус.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ВІЛІМАНТИК, КОНН.

На ліки УПА.

В неділю 1 травня місцева укр. прав. парохія обходила традиційне спільне свячене. До столів засіли в церковній галі громадяни і запрошені гості, між котрими знаходились теж і наші скитальці, що не так давно приїхали до Норвіч, Конн. Після обіду В. Гірчиця подякував присутним за участь і покликав 8-літню Ірину Книш, яка віддеклямувала з великим чуттям вірш про прощання матері з сином-повстанцем. Маленьку деклязматорку нагородили гучними оплесками. Наталка Книш, Ірина Ліщинська та Ірина Книш відспівали Марш Пластунів, Ой на горі на Маківці та Ой видно село.

Підписаний покликав до збірки на ліки УПА. Зібрано $37.50.

ПІДГОТОВКА ДО ВЕЛИЧАВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МАНІФЕСТАЦІЇ В ТОРОНТІ.

Дня 29 травня ц. р. відбудеться в Торонто, Онтеріо, величаве торжество з нагоди першої річниці інтронізації українского католицького владики, Кир Ізидора Борецького. Ціллю цього надзвичайного торжества буде:

Манiфестація приналежности до Христової Церкви українців Східної Канади та протест проти переслідування релігії в Україні під советсько-московською окупацією.

Для кращого переведення торжества покликано Діловий Комітет, який уже повів широку акцію та пропаганду в пресі, в тому і в англійській та французькій. Діловий Комітет складається з таких осіб: д-р І. Василенко, голова; о. кан. П. Каменецький та апт. В. Гультай, містоголови; д-р О. Бойко, секретар; Т. Загребецький, касієр; а члени: К. Кравсова, Й. Обилницький, І. Савка та І. Мазепа.

Створено теж і Почесний Комітет, до якого запрошено визначних представників на Східну Канаду таких домініяльних організацій, як КУК, УНО, БУК, ЛУЮЖ, УКЮ, а теж таких визначних осіб, як посла Глинку, ген. Сікевича, сен. О. Кисілевську і т. п.

Торжество це заповідається дуже величаво.

Жертвували: по $5: Антін Лемешка, В. Гірчиця і А. Савка;по $1: М. Ганчар (ст.), В. Катаринич, А. Наумець, К. Савка, Ю. Хома, Ю. Хома, Ратушна, В. Демеска, К. Банда, о. В. Горохівський, А. Горохівський, С. Пелехач, Д. Добуш, М. Ганчар (мол.), О. Кінчик, М. Лукас, М. Зеняк, С. Кінчик, Т. Гнатуш, Д. Ґалиш, М. Ковальчук, М. Николів. Решта дрібними. Гроші вислано.

Андрій Савка.

БЕТЛЕГЕМ, ПА.

З похорону на народні цілі.

Дня 9 травня відбувся похорон покійної Теклі Солатва, а по похороні зійшлися громадяни до дому жалоби, де п. М. Підгайний з Істон сказав до зібраних декілька теплих слів про працю нашого Допомогового Комітету в Филаделфії. З цеї нагоди зложили по $2: Н. Підгайний і М. Колодруб; по $1: М. Боднарська, А. Цапко, А. Малицька, Ф. Дябло, О. Запаржоний, Т. Марак, Н. Кмита, Т. Ґудз, Т. Комонька, В. Гетманюк, І. Рибак, Р. Солатта. Разом вислано до ЗУАД Комітету $16.

СТАВАЙТЕ ЧЛЕНАМИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМСАМИМ І СПІВВЛАСНИКОМ ДЕСЯТЬ МІЛЬЙОНОВОГО МАЄТКУ ОРГАНІЗАЦІЇ.



„КОРОЛЕВА" З ІСЛЯНДІЇ.—Це мисс Марґарет Торс, дочка ісляндського посла до Злучених Держав. У Вінчестер, Вірджінія, вибрали її „Королевою Фестівалю", який влаштовується там кожного року на весні, як зачинають цвисти яблоні.

ШУКАЮТЬ СВОЇХ РІДНИХ

УВАГА: Зголошуючись на Розшуки до З.У.А.Д.Комітету прохається на початку листа доконче подати під яким числом в розшуках було надруковане прізвище особи, яка вас, чи яку ви шукаете.

За листами чи адресами від скитальників прохаемо звертатись безпосередньо до ЗУАДКомітету, адресу якого подано при кінці.

Зголошуючись на розшуки не забувайте вложити вашу жертву на покриття поштових і бюрових видатків та за витрату часу на полагодження вашої справи.

* * *

ГРУПА — ЛИСТИ ДО:

17.912 Шафранська Парані від Подловський Миколи.

17,912 а) Пухир Марії з с. Радоцина, Горлиці, Скасько Марії з с. Розтайна, Ясло, від Пухир Еви.

17,913 Кревних Монастирських, Мельник Миколи зі Стрия Мельник Івана з Тернополя, Картока Василя з пов. Сянока, о. Бек від Монастирський Миколи.

17,914 Кармазин Антона з Сасова, Золочів, від Питльована Анастазії зам. Мицько.

17,915 Войціховський Володимира, Мужик Івана, Гнатів Юлії від Якимів Петра з с. Підліски Великі, Львів.

17,916 Смий Анни і Марії з с. Воловець, Горлиці, від Смий Дмитра.

17,917 Полигач Марії д. Романа з с. Куровець, Тернопіль, від Букшований Олекси і Йосифа сини Демка.

17.918 Легка Анни з с. Павлів, Бережани, Гевка Михайла з с. Камінки, Скалат, від Сікора Марка і Михайлини.

17.919 Чиж Трохим і Микити з с. Орел, Гродинської ґуб. від Саскало Наталії.

17,920 Пиндус Матвія від Пиндус Михайла з с. Настасова, Тернопіль.

17,921 Піняга Федора і Івана від Піняга Миколи з с. Бащня Гірна, Любачів.

17,922 Походай Степана з с. Молодів син Михайла від Походай Миколи.

17,923 Сестри Івана Попеля з с. Ортиничі, Самбір, і Чайківська Марії д. Семка, Вовк Галини і Анни від Романяк Ядвіги з дому Чайківська.

17,924 Мінька Василя вуйка з с. Городище, Рівне, від Се-

17.925 Попит Марії з дому менюк М.

Панич з села Медики, Перемишль, (перебувала у Филаделфії, Сінявський Степана з тогож села від Саковський Василя.

Голоситнсь на адресу:

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE

P. O. Box 1661, Philadelphia, 5, Pa

ЖЕРТВИ НА ПРАЦЮ УКРАЇНСЬКОГО КОНГРЕСОВОГО КОМІТЕТУ

На цілі Конгресового Комітету жертвували:

Коговс, Н. Й.: Від членів Українського Горожанського Клюбу $110, з Шевченківського концерту $40, а жертви о. М. Мартинюка $10, разом $160.

Гемтремк, Міш.: Анна Стецко зібрала на лісту 1389 квоту $40. Зложили по $5 С. Стецко, І. Іващук і Й. Квітчак, а Український Гром. Клюб $25.

Шікаґо, Ілл.: Тов. Дочки України, від. Золотого Хреста $25, а Ліга Американців Українського Походження $15 як вкладку.

Вілтон, Н. Дак.: о. В. Ґрабець $10.

Шенандоа, Па.: Іван Чорний $5.

Джерзі Сиmі, Н. Дж.: Н.Н. $5.

Кожний, хто бажає, щоби прислане ним оголошення пошукувань родини і знайомих різних скитальників було поміщене у „Свободі" безплатно, хай вишле таке оголошення впрост до

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE,
P. O. BOX 1661, PHILADELPHIA 5, PA.

Хто бажає, щоби прислане ним оголошення було поміщене, раз або більше разів, окремо, як платне, то хай разом з оголошенням пришле гроші. Одноразове оголошення, розміру 1 цаль в одній колюмні коштує $1.00.

Адм. „Свободи".

РОМАН ЗАЯЧКІВСЬКИЙ

б. нотар і президент Нотаріяльної Палати, народжений 16.IV.1881 р., помер 27.IV.1949 р. в Гартфорді, приявши Найсвятіші Тайни. Покійний походив із священичої родини, син Радника Двору Тита Заячківського, внук о. Йосипа Заячківського, одного з перших основників „Просвіти".

Середню освіту закінчив в Коломиї, університетські студії у Львові та Відні. В 1903 р. вступав до Нотаріяту і працює як нотар до 1943 р. в різних місцевостях Західної України.

В 1944 р. подається на еміграцію, а в листопаді 1947 р. приїздить до Злучених Держав Америки.

Покійний залишив дружину, двоє дітей: Лідію Вараболяк в Шікаґо, сина рогдана в Австрії, та дві внучки: Софію і Христину.

Похорон відбувся 30. квітня з похоронного заведення Талярського при численній участі українських громадян Гартфорду на українському цвинтарі Глейтонбурі коло Гартфорду.

З Волі Всевишнього відійшов від нас наш Дорогий Чоловік, Батько й Дідуньо, бл. п. Роман Заячківський. Підчас короткої недуги покійного і після Його смерти зазнала я стільки співчуття, розради, щирого серця, тепла й помочі від місцевого українського громадянства, що своїми марними словами я не всилі висказати їм свою вдячність. Почуваючись їхньою довжницею, дякую впершу чергу Всеч. о. Деканові Степанові Валандюку за уділення Покійному Тайни Єлеопомазання, провід у похороні та глибоко продумане надгробне слово, Всеч. о. Уляницькому з Колчестер за участь в похороні. П. Д-р Й. Данилову за безінтересовну лікарську опіку та поміч у перших тяжких хвилях, С. Служебницям Тарасії й Альбіні за відвідини Покійного в шпиталі та щиро-сердечну допомогу родині в часі недуги і похоронів, Паням Марії й Софії Мельник за слова потіхи, піддержку та жертву за упокійн. Богослужби, панству Яросевичам за відступлення місця на цвинтарі. Зокрема дякую п. Богданові Ковальському, п. Павліні Солецькій і п. Катерині Яросевич за труди та поміч в полагоджуванні формальностей, зв'язаних з похороном.

Рівночасно почуваюся до обов'язку подякувати: Mrs. Helen Graham шефові перес. бюра, Mr. Z. Fioriono, Mr. A. Vallery, як теж усім працівникам Packing Dpt. Allen Mfg. Co., пані E. Griebech за вислови співчуття, відвідини Покійного та квіти.

Вкінці складаю щиру подяку всім знайомим та друзям за те, що своєю приявністю причинилися до звеличання похорону.

Вдова й діти: БОГДАН І ЛІДІЯ, А. ЗАЯЧКІВСЬКА невістка, Д-р МИКОЛА БАРАБОЛЯК зять, СОФІЯ І ХРИСТИНА внучки.

(огол.)

ТАРЗАН, ч. 2093. Тарзан рушив проти злодіїв.



Після того, як Батна й Мулак доставили рибу, Тарзан слідив пильно...

...як провідник розрізав рибу і розділив по рівні жемчуги.

Ніч запала і ватага пішла спати. Високо понад їх головами малпочоловік укладав свою стратегію.

Коли зближилася північ, володар джунглів почав діяти.